

Sygn. akt: I C 194/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 marca 2018 r.

Sąd Rejonowy w Krośnie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Martyn Bartnik
Protokolant:	Marcin Żywiec

po rozpoznaniu w dniu 7 marca 2018 r. w Krośnie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. G. (1)

przeciwko B. G. (1)

o zachówek

I. zasądza od pozwanego B. G. (1) na rzecz powoda M. G. (1) kwotę 19.625 zł (dziewiętnaście tysięcy sześćset dwadzieścia pięć złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 26 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty;

II. zasądza od pozwanego B. G. (1) na rzecz powoda M. G. (1) kwotę 934,57 zł (dziewięćset trzydzieści cztery złote 57/100) tytułem zwrotu części kosztów procesu;

III. wyrokowi w pkt I. co do kwoty głównej w wysokości 1.125 zł (jeden tysiąc sto dwadzieścia pięć złotych) nadaje rygor natychmiastowej wykonalności.

S ę d z i a

Sygn. akt I C 194/16

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Rejonowego w Krośnie z dnia 9 marca 2018 r.

Pozwem wniesionym w dniu 23 października 2014 r. powód M. G. (1) domagał się zasądzenia od pozwanego B. G. (1) kwoty 40.000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od następnego dnia po dniu doręczenia pozwu w/wymienionemu, tytułem zachowku po swojej matce A. G. oraz zwrotu kosztów procesu. Uzasadniając swe żądanie powód podał, że spadkodawczyni A. G. zmarła w dniu 29 stycznia 2013 r. w K., a spadek po niej nabyli na podstawie ustawy Z. G., M. G. (1) i B. G. (1) po 1/3 części. Wskazał nadto, że na mocy umowy darowizny sporządzonej w formie aktu notarialnego z dnia 11 marca 2009 r. A. G. darowała B. G. (1) swój udział (1/2 części) we własności niezabudowanej działki ewidencyjnej nr (...) położonej w D. oraz całość niezabudowanych działek oznaczonych numerami (...), położonych w C.. Jednocześnie w przedmiotowym akcie notarialnym strony dokonały zgodnego działu spadku po jego ojcu – M. G. (2), w skład którego wchodziły działki ewidencyjne nr (...). Powód wskazał, że ponieważ nieruchomości darowane

pozwanemu wyczerpują cały spadek po zmarłej A. G., przysługuje mu względem B. G. roszczenie o zachowek na podstawie art. 1000 § 1 k.c. Jego zdaniem na substrat zachowku składa się przy tym wartość darowizn dokonanych przez spadkodawczynię na rzecz obdarowanego (k. 1-4).

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym w dniu 19 marca 2015 r., sygn. akt I Nc 1697/14 Sąd Rejonowy w Krośnie zasądził od pozwanego B. G. (1) na rzecz powoda kwotę 40.000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia następnego po dniu doręczenia pozwu do dnia zapłaty (k. 50).

W sprzeciwie od wspomnianego orzeczenia, pozwany B. G. (1) zaskarżył go w całości, a jednocześnie uznał powództwo do kwoty 1.560,60 zł i wniósł o zasądzenie od niego na rzecz powoda wspomnianej kwoty wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wyrokowania do dnia zapłaty oraz zasądzenie od powoda na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm taryfowych. W pozostałym zakresie domagał się oddalenia powództwa. Pozwany wyjaśnił zwłaszcza, iż brak jest podstaw do uwzględnienia roszczenia powoda ponad kwotę 1.560,60 zł, zaś w tej części nie dał podstaw do wytoczenia powództwa przez powoda, gdyż przed wszczęciem niniejszego procesu nie wzywał go on do dobrowolnego spełniania spornego świadczenia (k. 103-105).

Ostatecznie precyzując swe stanowisko na rozprawie z 7 marca 2018 r. w/wymieniony uchylił się od skutków prawnych swego oświadczenia złożonego w przedmiocie uznania powództwa do kwoty 1.560,60 zł i ostatecznie uznał powództwo do kwoty 1.125,00 zł (k. 208-208 v.).

W dniu 25.04.2017 r., w związku z treścią opinii biegłego ds. wyceny nieruchomości powód cofnął żądanie zawarte w pozwie co do kwoty 20.375 zł. W efekcie postanowieniem z 17.07.2017 r. postępowanie zostało umorzone w omawianym zakresie – k. 194 (orzeczenie to jest już prawomocne).

Bezsporna pomiędzy stronami pozostawała okoliczność, że wydana na użytek niniejszego postępowania opinia biegłego ds. (...) jest aktualna na dzień wyrokowania (strony nie domagały się jej aktualizacji) – k. 207 v.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Spadkodawczyni A. G. zmarła w dniu 29 stycznia 2013 r. w K., zaś spadek po niej, na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Krośnie z dnia 27 czerwca 2014 r., nabyli, na podstawie ustawy wprost, synowie Z. G., M. G. (1) i B. G. (1) w po 1/3 części (dowód: akta tut. Sądu sygn. I Ns 391/14).

W akcie notarialnym sporządzonym w dniu 11 marca 2009 r. przez notariusz J. U. w K., Rep. A nr 1721/2009 spadkodawczyni A. G. dokonała darowizny na rzecz swojego syna B. G. (1) w postaci udziału wynoszącego 1/2 części we własności niezabudowanej działki ewidencyjnej nr (...) o powierzchni 875 m² położonej w D., dla której Sąd Rejonowy w Krośnie prowadzi księgę wieczystą nr (...) oraz niezabudowanych działek oznaczonych numerami ewidencyjnymi (...) o powierzchni 1400 m², (...) o powierzchni 1000 m² i (...) o powierzchni 1700 m² położonych w C., gmina D., objętych księgą wieczystą prowadzoną przez tut. Sąd nr (...).

W tym samym akcie A. G., M. G. (1), B. G. (1) oraz Z. G. dokonali zgodnego działu spadku po M. G. (2) oraz dokonali podziału majątku wspólnego w/wymienionego i A. G. w ten sposób, że własność niezabudowanej działki ewidencyjnej nr (...) o powierzchni 66 m² i działki nr (...) o powierzchni 592 m² z zabudowaniami położonych w D., objętych księgą wieczystą prowadzoną przez tut. Sąd nr (...), które wchodziły w skład wspólności ustawowej małżeńskiej A. G. i M. G. (2) przypadły na własność B. G. (1). Tym samym A. G. przekazała B. G. (1) swój udział w wysokości 5/8 części w prawie własności w/w działek. Jednocześnie strony oświadczyły, że z tytułu omawianej umowy nie dokonują pomiędzy sobą żadnych spłat ani dopłat (dowód: zeznania powoda M. G. (1) – k. 207 v., pozwanego B. G. (1) – 208, odpisy ksiąg wieczystych prowadzonych przez Sąd Rejonowy w Krośnie nr (...), (...) oraz nr (...) – k. 131-133).

Powód M. G. (1) został powołany do spadku po swojej matce A. G. z mocy ustawy, jednakże nie otrzymał po niej jakiegokolwiek korzyści majątkowej, gdyż spadkodawczyni za życia rozrządziła całym swoim majątkiem (udziałem w 1/2

części we własności działki ewidencyjnej nr (...), działkami ewidencyjnymi nr (...) oraz udziałem w wysokości 5/8 w prawie własności działek nr (...)) - dowód: zeznania świadka B. G. (2), powoda M. G. (1) – k. 207 v.

Wartość działek o numerach (...) wynosiła według stanu na dzień 11.03.2009 r., zaś cen obowiązujących obecnie 6.100,00 zł, udziału w wysokości 1/2 części w prawie własności działki nr (...) - przy uwzględnianiu wskazanych kryteriów - to 650,00 zł zaś wartość udziału w wysokości 5/8 części w prawie własności działek ewidencyjnych nr (...) - 111.000,00 zł. (dowód: opinia biegłego rzeczoznawcy majątkowego A. N. z dnia 19 grudnia 2016 r. – k. 144-156).

M. G. (1) przed wszczęciem niniejszego postępowania nie wzywał pozwanego do zapłaty należnego mu zachowku, nie prowadził z nim negocjacji ani nie dążył do polubownego załatwienia sprawy. Do chwili obecnej z tego tytułu nie otrzymał od brata żadnych środków pieniężnych (dowód: zeznania świadka B. G. (2) – k. 207v., powoda M. G. (1) – k. 207 v. -208, pozwanego B. G. (1) – k. 208).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych w treści uzasadnienia dowodów, którym dał wiarę w całości..

Opinia biegłego rzeczoznawcy A. N. jest rzetelna, spójna, logiczna i wyczerpująco odpowiada na postawione przez Sąd pytania. Została sporządzona przy wykorzystaniu przez eksperta jego wiedzy, kwalifikacji i doświadczenia życiowego wobec czego w całości zasługuje na uwzględnienie. W określonym terminie strony nie złożyły zarzutów do opinii biegłego, dlatego też Sąd w całości się na niej oparł.

Jako równie przekonujące ocenione zostały zeznania świadka i powoda, bowiem są one spójne, logiczne oraz znajdują pełne potwierdzenie w treści dokumentów zaliczonych w poczet materiału dowodowego, autentyczności których nie kwestionowała żadna ze stron.

Natomiast relacja pozwanego nie zasługuje na wiarę jedynie w części, w jakie utrzymuje on, iż spadkodawczyni dokonała szeregu darowizn na rzecz powoda. Otóż dla wykazania omawianych twierdzeń w/wymieniony nie przedstawił żadnych – prócz swych zeznań – przekonujących dowodów (art. 6 kc).

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo co do zasady zasługuje na uwzględnienie.

Prawo spadkowe zapewnia członkom najbliższej rodziny spadkodawcy, zaliczonym do kręgu uprawnionych do zachowku, uzyskanie określonej korzyści ze spadku niezależnie od woli spadkodawcy, tj. choćby spadkodawca pozbawił ich tej korzyści przez rozrządzenia testamentowe lub dokonane darowizny. Roszczenie o zachówek przysługuje przy tym uprawnionemu w pierwszej kolejności przeciwko współspadkobiercom, którzy do czasu działu spadku odpowiadają solidarnie (art. 1034 § 1 k.c.). Tymczasem w rozpoznawanym przypadku bezsporna pozostaje okoliczność, iż powód M. G. (1), jako syn A. G., należy do kręgu spadkobierców ustawowych po niej i w przypadku dziedziczenia ustawowego otrzymałby # część spadku po matce (art. 931 § 1 k.c.).

Zgodnie z art. 991 § 1 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni – dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach – połowa wartości tego udziału (zachówek). Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia (§ 2). Jeżeli jednocześnie uprawniony nie może otrzymać należnego mu zachowku od spadkobiercy lub osoby na rzecz której został uczyniony zapis windykacyjny, może on żądać od osoby, która otrzymała od spadkodawcy darowiznę doliczoną do spadku sumy potrzebnej do uzupełnienia zachowku. Jednakże obdarowany jest obowiązany do zapłaty powyższej sumy tylko w granicach wzbogacenia będącego skutkiem darowizny (art. 1000

§ 1 k.c.). Jeżeli obdarowany sam jest uprawniony do zachowku, ponosi odpowiedzialność względem uprawnionego do zachowku tylko do wysokości nadwyżki przekraczającej jego własny zachówek (art. 1000 § 2 k.c.).

Jak wynika z powyżej ustalonego stanu faktycznego, powód został powołany do spadku po swojej matce A. G. z mocy ustawy, jednakże nie otrzymał po niej jakiegokolwiek korzyści majątkowej, gdyż spadkodawczyni za życia rozrządziła całym swoim majątkiem w formie darowizn na rzecz syna B. G. (1). Wskazać należy, że gdyby spadkodawczyni nie darowała jednemu z synów działek ewidencyjnych nr (...), udziału w wysokości 1/2 części w prawie własności działki ewidencyjnej nr (...) oraz udziału w wysokości 5/8 części w prawie własności działek nr (...), to weszłyby one w skład masy spadkowej po niej i powód uzyskałby w wyniku spadkobrania korzyść majątkową odpowiadającą 1/3 wartości rzeczonych składników majątkowych. Wobec tego w/wymienionemu przysługuje od pozwanego (obdarowanego), którego legitymacja bierna wynika z art. 1000 § 1 k.c., zachówek w wysokości połowy wartości przysługującego mu udziału spadkowego ($\# \times 1/2 = 1/6$).

Odnosząc się zaś do kwestii ustalenia substratu zachowku wyjaśnić wypada, że uwzględnienie wartości działek nr (...) oraz udziału w 1/2 działki nr (...) nie budziło wątpliwości. Kwestią sporną było natomiast ustalenie czy przy jego obliczaniu należy także mieć na uwadze także wartość udziału przysługującego spadkodawczyni we własności działek nr (...), które na mocy aktu notarialnego z dnia 11 marca 2009 r. przypadły pozwanemu w ramach zgodnego działu spadku po jego ojcu oraz podziału majątku wspólnego rodziców stron (udział A. G. we własności wskazanej nieruchomości wynosił łącznie 5/8 części, bowiem wchodziła ona w skład majątku wspólnego jej oraz jej męża M. G. (2), po którym odziedziczyła spadek w 1/4 części ($4/8 + 1/8 = 5/8$).

W ocenie Sądu w rzeczonyj kwestii na akceptację zasługiwało stanowisko zaprezentowane przez powoda (k.109-110), zgodnie z którym umowę działu spadku po M. G. (2) oraz podziału majątku wspólnego jego oraz A. G. zawartą pomiędzy spadkobiercami w/wymienionego w dniu 11.03.2009 r. należy zakwalifikować jako umowę darowizny. Mianowicie na jej podstawie matka przeniosła nieodpłatnie na rzecz syna przysługujący jej udział w prawie własności działek nr (...). Podstawa przysporzenia z jej strony była zatem causa donandi w czystej postaci, która polega na dokonaniu czynności wyłącznie po to, by inna osoba nabyła prawo bez żadnego ekwiwalentu (por. wyrok Sądu Najwyższego z 25.04.2017 r. (...) 367/16, Lex nr 2327136, wydany w analogicznym jak ten ustalony w niniejszej sprawie, stanie faktycznym).

Ustalając wartość substratu zachowku Sąd oparł się na ustaleniach dokonanych w treści opinii biegłego rzeczoznawcy majątkowego A. N.. W konsekwencji wartość nieruchomości i udziałów w nieruchomości, będących przedmiotem darowizn podlegających zaliczeniu do substratu zachowku, według stanu na dzień 11 marca 2009 r. wyniosła łącznie 117.750,00 zł, zaś zachówek należny powodowi ustalono na kwotę 19.625,00 zł ($117.750,00 \text{ zł} \times 1/6$), która zasądzona została na rzecz w/wymienionego, na podstawie powołanych przepisów. Orzeczenie zawarte w pkt III. wyroku znajduje zaś oparcie w treści art. 333 §1 pkt 2 kpc.

Odsetki za opóźnienie od pretensji głównej Sąd zasądził, zgodnie z żądaniem powoda od dnia następnego po dniu doręczenia pozwu pozwanemu. Ponieważ zatem pozew został prawidłowo doręczony B. G. w dniu 25 stycznia 2016 r. (k. 102) popadł on w opóźnienie w spełnieniu świadczenia w wymienionej dacie i od tej chwili obciążał go obowiązek uiszczenia rzeczonych świadczeń ubocznych. Zaznaczyć należy, że zachówek jest od początku długiem pieniężnym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 1999 r., I CKN 248/98, Lex nr 898244), a przepisy nie określają terminu wymagalności roszczenia ze wskazanego tytułu. Wobec tego powinno ono zostać spełnione przez zobowiązanego, zgodnie z art. 455 k.c., niezwłocznie po wezwaniu go przez uprawnionego do zapłaty. W wyroku z dnia 23 października 2012 r. (sygn. akt I ACa 460/12, Lex nr 123823), Sąd Apelacyjny w Warszawie przyjął, że ze względu na deklaratoryjny charakter orzeczenia w przedmiocie zachowku, odsetki za opóźnienie należą się od daty wezwania zobowiązanego do zapłaty. Ten pogląd prezentowany jest również w aktualnym orzecznictwie przez Sąd Najwyższy, a także orzecznictwie sądów powszechnych (por. wyroki SN z dnia 17 września 2010 r., II CSK 178/10, Lex nr 942800 oraz z dnia 17 kwietnia 2009 r., III CSK 298/08, LEX nr 942800, a nadto wyrok SA w Katowicach z dnia 7 czerwca

2013 r., I ACa 183/13, LEX nr 1342243 oraz wyrok SA w Białymstoku z dnia 10 stycznia 2013 r., I ACa 688/12, LEX nr 1267187).

Orzeczenie o kosztach procesu znajduje oparcie w treści art. 100 k.p.c. Ponieważ powód wyłożył koszty postępowania w kwocie 4.829,64 zł (2.000,00 zł opłata od pozwu oraz 2.829,64 zł – wydatki na wynagrodzenie biegłego rzeczoznawcy majątkowego) i wygrał proces w 46,25 % (wprawdzie na rzecz w/wymienionego zasądzono kwotę 19.625 zł, lecz z uwagi na uznanie przez pozwanego powództwa do kwoty 1.125 zł przy pierwszej czynności procesowej uznać wypada, że nie dał on podstaw do wytoczenia przez M. G. powództwa we wskazanej części i ostatecznie ustalając procent, w jakim powód utrzymał się ze swoimi żądaniami uwzględniono sumę niższą od tej zasądzonej na rzecz w/wymienionego o 1.125 zł) może on skutecznie domagać się ich zwrotu od przeciwnika w wysokości 2.233,71 zł ($4.829,64 \text{ zł} \times 46,25 \% \approx 2.233,71 \text{ zł}$). Z kolei z uwagi na fakt, iż pozwany utrzymała się ze swymi twierdzeniami w 53,75 % i poniósł koszty w kwocie 2.417,00 zł (2.400,00 zł – koszty zastępstwa procesowego obliczone na podstawie § 6 pkt. 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu Dz. U. z 2013 r. poz. 461 oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17,00 zł) należy mu się ich zwrot do kwoty 1.299,14 zł ($2.417,00 \text{ zł} \times 53,75 \% \approx 1.299,14 \text{ zł}$). Ostatecznie świadczenie zasądzone w punkcie II wyroku stanowi różnicę pomiędzy należnościami przysługującymi stronom ($2.233,71 \text{ zł} - 1.299,14 \text{ zł} = 934,57 \text{ zł}$).

Sędzia